

**Een archeologisch inventariserend
veldonderzoek (IVO) door middel van een
bureauonderzoek en boringen op het
terrein Bosdael te Reuver, gemeente
Beesel (L.)**

H. Buitenhuis

ARC-Rapporten 2003-15

Groningen
28 maart 2003
ISSN 1574-6887

1 Inleiding

1.1 Objectgegevens

Provincie	Limburg
Gemeente	Beesel
Plaats	Reuver
Toponiem	Bosdael
Kaartblad	58E
Coördinaten	366.600/202.850
Type bodem	–
Geomorfologie	Dekzandafzetting op Maasterras

1.2 Aanleiding voor het onderzoek

In opdracht van de gemeente Beesel heeft Archaeological Research & Consultancy (ARC bv) een archeologisch inventariserend veldonderzoek (IVO) door middel van een bureauonderzoek en boringen uitgevoerd op het terrein Bosdael in de plaats Reuver, gemeente Beesel. In verband met voorgenomen bouwactiviteiten op het terrein, ten behoeve van de aanleg van een woonzorgcomplex, zijn voor dit onderzoek de volgende doelen geformuleerd:

- 1 Het controleren en vaststellen van de archeologische waarde van het terrein;
- 2 Het formuleren van aanbevelingen met betrekking tot de noodzaak en omvang van eventueel verder archeologisch onderzoek.

Het onderzoek bestaat uit bureauonderzoek, bodemkartering door middel van grondboringen en verslaglegging. Aansluitend aan het bureauonderzoek is het booronderzoek uitgevoerd op 28 januari 2003 door dr. H. Buitenhuis en dhr. L. de Jong van ARC bv.

1.3 Ligging van het onderzoeksgebied

Het terrein, met een oppervlak van ca. 4,5 hectare, bevindt zich in de plaats Reuver (afb. 1). Het betreft een sportterrein, waarvan een deel als voetbalveld heeft gediend en een deel uit tennisbanen bestaat (afb. 2).

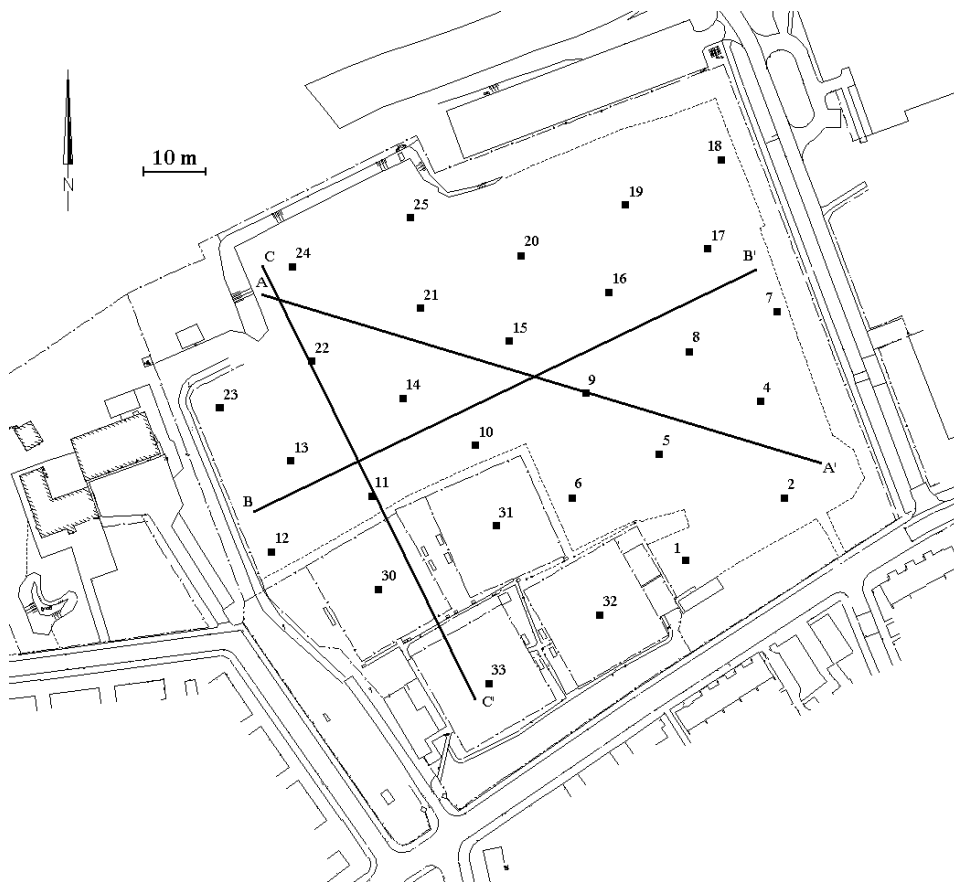
1.4 Werkwijze

Ter voorbereiding van het veldwerk is bureauonderzoek verricht en zijn de archeologische gegevens van het onderzoeksterrein en de omgeving geïnventariseerd. Als bron diende daarbij het archeologische databestand Archis (archeologisch informatiesysteem voor Nederland).

Om de bodemopbouw van het terrein te bestuderen is karterend booronderzoek verricht. Er is een raster van boorpunten op het terrein uitgezet (zie afb. 2), waarbij de boorraaien op een afstand van ca. 25 m en boorpunten per raai op onderlinge afstanden van ca. 17 m uit elkaar liggen. Op elk boorpunt is met een verlengbare edelmanboor (diameter 10 cm) geboord tot een diepte van circa 2,5 m. Per boormonster zijn volgens het NEN-5104 sediment classificatie systeem de verschillende afzettinglagen beschreven en gecontroleerd op archeologische indicatoren,

Afbeelding 1 De ligging van het onderzoeksgebied.

Afbeelding 2 Het onderzoeksterrein met de boorpunten en boorraaien. Kaart: H. Buitenhuis.

zoals bijvoorbeeld de aanwezigheid van houtskool, aardwerk, bot en vuursteen. Tevens is het oppervlak afgezocht op losse vondsten, door middel van het aflopen van het terrein en het bestuderen van diverse ontsluitingen.

2 Resultaten

2.1 Bureauonderzoek

Het gebied behoort tot de fysisch-geografische regio Zuidelijk zandgebied (Berendsen 2000). Het bestaat uit dekzand, liggend op pleistocene rivierterrassen van de Maas. Het terrein ligt aan de oostzijde van de rivier de Maas. Er is in de omgeving van het onderzoeksterrein een aantal archeologische vondstmeldingen bekend (afb. 3). Er zijn drie archeologisch monumententerreinen:

- 1 CMA 58E-027, de 'Bentheimer' schans, een militaire schans uit ca. 1579
- 2 CMA 58E-016, een terrein met Romeinse bewoningsporen
- 3 CMA 58E-021, een 'moated site', De Oude Schei, daterend uit ca. 1400.

Daarnaast zijn er losse vondstmeldingen van materiaal en sporen uit diverse periodes. Er zijn vuurstenen artefacten gevonden daterend uit het Paleolithicum tot Neolithicum (ROB-nrs. 19184, 9875, 28408); sporen van grafheuvels en keramiek uit de Bronstijd en/of IJzertijd (ROB-nrs. 28412, 15503, 15832, 31371); sporen van gebouwen en aardewerkresten uit de Romeinse Tijd (ROB-nrs. 121359, 30270, 30257, 30264), en aardewerkfragmenten uit de Late Middeleeuwen (ROB-nrs. 9871, 28358, 28505). Wanneer naar de verspreiding van deze vondsten wordt gekeken (zie afb. 3), valt op dat deze voornamelijk op het hoogste deel van de Maasoeverwal zijn aangetroffen.

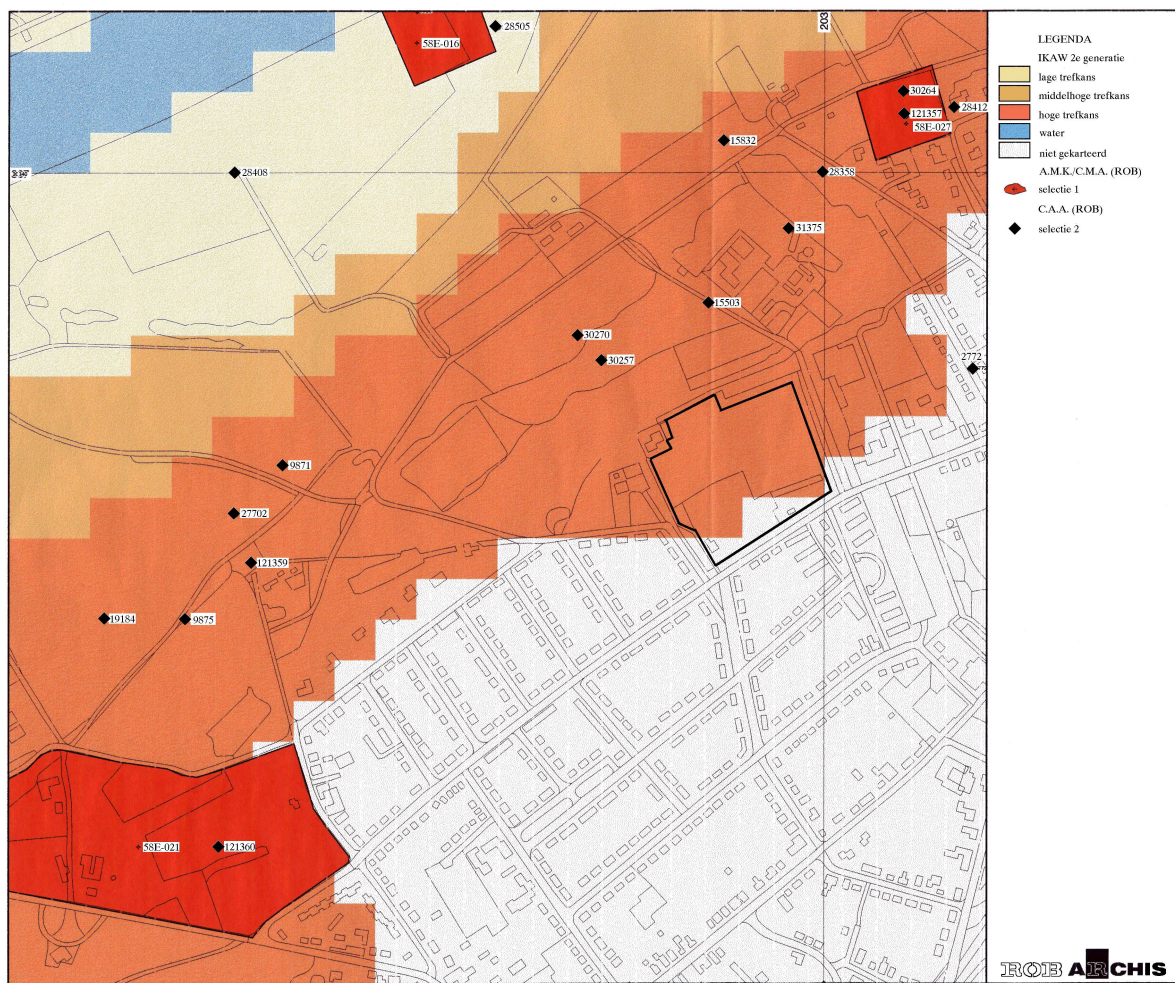
2.2 Booronderzoek

Bij het betreden van het terrein werd al snel duidelijk dat de bovengrond sterk is verstoord (afb. 4). Het terrein wordt aan de Maaszijde omgeven door een soort wal tot 1,5 m hoog. Dit is een overblijfsel van de natuurlijke eolisch- of dekzandafzettingen op het Maasterras, dat klaarblijkelijk, bij het aanleggen van het sportcomplex, is afgetopt. Het terrein is daarna sterk geëgaliseerd en bewerkt.

Het resultaat van de grondboringen is gegeven in de bijlage 1 en uitgewerkt in de bijlage 2. De bodem bestaat uit zand en is over het algemeen van onder naar boven als volgt opgebouwd (afb. 5):

- tot ca. 1,60 meter beneden maaiveld: geelbruine tot bruingele, kalkloos, ijzerhoudend zand, met regelmatig zeer fijn grind.
- tot ca 70 cm beneden maaiveld: een laag bruin, kalkloos, soms zeer sterk ijzerhoudend zand, met in enige boringen kleine laagjes die iets kleiiger zijn. Deze kleiigere bandjes vormen geen aaneengesloten afzettingsslaag.
- vanaf 70 cm beneden maaiveld: bruin tot donkergrijsbruin zand. De onderste 30–40 cm bevat iets humus, vermoedelijk als gevolg van inspoeling uit de toplaag. De bovenste 40 cm wordt gevormd door de graslaag van het sportveld en is humeus.

De bodemopbouw onder het tennisterrein is van iets andere aard (afb. 6). Ook hier bestaat de bodem tot 1 m beneden maaiveld uit kalkloos, ijzerhoudend zand, over

Afbeelding 3 Indicatieve Kaart van Archeologische Waarde en locatie van de archeologische vondsten in de directe omgeving van het onderzoeksterrein. Het onderzoeksterrein is zwart omlijnd. Bron: ROB, Archis.

Afbeelding 4 Het onderzoeksterrein met de natuurlijke wal. Foto: L. de Jong.

het algemeen iets donkerder van kleur, hetgeen te maken heeft met de bovenliggende donkergrijze laag. Op een diepte van 100–70 cm beneden maaiveld is een donkergrijze, zeer natte, grindige zandlaag aanwezig, soms met grotere kiezels. Volgens mondelinge medeling van de terreinbeheerder dhr. Vaessen uit Reuver, is dit een laag industriesintels uit de omgeving, die hier bij de aanleg van het tennissterrein is gestort. Tussen 70–25 cm beneden maaiveld bevindt zich een lichtbruine, iets grovere zandlaag. Dit zand is grover dan onder het grasterrein. De bovenste 25 cm wordt gevormd door het tennisveld, bestaande uit klei met rode gravel (een zogenaamd 'hard court').

Tijdens de boringen op het grasterrein is het grondwater niet bereikt. Alleen onder het tennisveld wordt grondwater op een diepte van 70–100 cm beneden maaiveld aangetroffen, in relatie met de gestorte sintellaag.

2.3 Vondsten

Tijdens de oppervlaktekartering zijn geen archeologische resten aangetroffen. Slechts in vijf boringen zijn archeologische indicatoren gevonden. In boringen 4, 5 en 7 zijn op een diepte van ca. 45–50 cm beneden maaiveld houtskoolfragmenten gevonden. In boring 10 is op een diepte van 35 centimeter beneden maaiveld een fragmentje vuursteen aangetroffen, dat mogelijk is bewerkt, en in boring 20 een fragment steengoed (aardewerk uit de Nieuwe Tijd) gevonden op een diepte van 50 cm beneden maaiveld.

Afbeelding 5 Boorresultaat van boring 18. Foto: L. de Jong.

Afbeelding 6 Boorresultaat van boring 30 (tennissterrein). Foto: L. de Jong.

3 Conclusies

Het is duidelijk dat het terrein sterk is verstoord. Er zijn geen resten van een natuurlijke top laag gevonden, waarin zich een bodem heeft kunnen ontwikkelen. De bovenste laag is verdwenen. Alleen in de diepere lagen is een natuurlijke gelaagdheid aangetroffen. Deze afzettingen geven aan, dat in het verleden hier een lichte helling aanwezig was. De iets kleiiger en licht grindige afzettingen geven aan, dat zich toen op deze helling waterlopen hebben bevonden. De helling wordt ook aangegeven, doordat de sterk ijzerhoudende lagen zich vooral in het zuidoostelijke, laagst gelegen deel van de oude helling, bevinden. Het ijzer kan zich hier verzameld hebben, als gevolg van zijwaartse waterverplaatsing vanaf de hogere delen van het terras. Naar analogie van de omgeving zou juist in de verdwenen top laag archeologica te verwachten zijn. De aanleg van het sportterrein, met de aftopping en egalisatie, gevolgd door het ploegen en inzaaien van het grasveld, en de aanleg van de tennisterreinen, hebben de nog aanwezige grond tot een diepte van 70–100 cm beneden maaiveld verstoord. De gevonden archeologica bevinden zich allen net onder de graslaag en op het grensvlak van de ploegzone en de onderliggende zandlaag. Daarom kunnen deze niet worden gezien als bewijs voor de aanwezigheid van archeologische sporen.

4 Aanbeveling

In verband met de geplande bouw van een woonzorgcentrum is het te verwachten, dat het terrein dat op enige meters diepte zal worden verstoord. Gezien de afwezigheid van de natuurlijke, bovenste horizont van de dekzandafzettingen, en de recente verstoring van de nog aanwezige bodem tot een diepte van zeker 70–100 cm beneden het huidige maaiveld, is de verwachting op dit terrein nog archeologische sporen van enige waarde te vinden gering. Aanbevolen wordt het terrein vrij te geven voor verdere activiteiten.

Literatuur

Berendsen, H.J.A., 2000. *Landschap in delen. Overzicht van de geofactoren*. Assen (Fysische geografie van Nederland).

Bijlage 1 Boorstaten

nr	diepte tov maaiveld	aard grens	lithologie	humus	grind	plant- resten	kleur	IJzer	houts- kool	opmerking
1	0-40	geleidelijk	zand	2	–	–	donkergrijsbruin	–	–	op 45 cm puinrest
	40-80	geleidelijk	zand	–	–	–	donkerbruin	–	–	
	80-140	geleidelijk	zand	–	1	–	bruin	–	–	
	140-170	geleidelijk	zand+klei 1	–	–	–	donkerbruin	–	–	
	170-220	scherp	zand	–	2	–	roodbruin	2	–	
	220-235	geleidelijk	zand	–	1	–	geelbruin	–	–	
	235-255	–	zand	–	–	–	roodbruin	3	–	
2	0-40	geleidelijk	zand	2	–	–	donkergrijsbruin	–	–	matig grof zand gevekt - fijn zand
	40-75	geleidelijk	zand	–	–	–	donkerbruin	–	–	
	75-120	geleidelijk	zand	–	–	–	donkergeelbruin	–	–	
	120-170	geleidelijk	zand	–	2	–	roodbruin	–	–	
	170-220	–	zand	–	1	–	geelbruin	–	–	
4	0-40	geleidelijk	zand	2	–	–	donkergrijsbruin	–	–	op 45 cm houtschool
	40-75	geleidelijk	zand	–	–	–	grijsbruin	–	1	
	75-110	geleidelijk	zand	–	–	–	bruin	–	–	
	110-185	scherp	zand	–	–	–	roodbruin	3	–	
	185-205	scherp	zand+klei 2	–	–	–	roodbruin	2	–	
	205-240	geleidelijk	zand	–	–	–	geelbruin	–	–	
	240-250	–	zand	–	2	–	geelbruin	–	–	
5	0-40	geleidelijk	zand	3	–	–	donkergrijsbruin	–	1	op 40 cm houtschool
	40-90	geleidelijk	zand	–	–	–	donkerbruin	–	–	
	90-135	vaag	zand+klei 1	–	–	–	roodbruin	3	–	
	135-210	vaag	zand	–	–	–	roodbruin	2	–	
	210-250	–	zand	–	1	–	geelbruin	1	–	
6	0-40	geleidelijk	zand	3	–	–	donkergrijsbruin	–	–	humus vlekken
	40-100	geleidelijk	zand	–	–	–	donkerbruin	–	–	
	100-150	geleidelijk	zand+klei 1	–	–	–	bruin	–	–	
	150-200	–	zand+klei 3	1	1	1	roodbruin	2	–	
7	0-40	geleidelijk	zand	3	–	–	donkergrijsbruin	–	–	

nr	diepte tov maaiveld	aard grens	lithologie	humus	grind	plant- resten	kleur	IJzer	houts- kool	opmerking
	40–72	scherp	zand	1	–	–	donkerbruin	–	1	op 50 cm houtskool
	72–150	scherp	zand	–	–	–	geel	–	–	
	150–175	geleidelijk	zand	–	–	–	roodbruin	2	–	
	175–200	scherp	zand	–	–	–	grijsbruin	–	–	fijn zand
	200–230	–	zand	–	–	–	bruingeel	2	–	in bandjes
8	0–45	geleidelijk	zand	3	–	–	donkergrijsbruin	–	–	
	45–85	geleidelijk	zand+klei 1	–	–	–	grijsbruin	–	–	
	85–145	geleidelijk	zand	–	–	–	bruin	–	–	
	145–170	scherp	zand	–	2	–	roodbruin	3	–	matig grof zand
	170–250	–	zand	–	1	–	bruinrood	2	–	
9	0–35	geleidelijk	zand	3	–	–	donkerbruin	–	–	
	35–95	geleidelijk	zand	–	–	–	bruin	–	–	
	95–120	geleidelijk	zand	–	–	–	lichtbruin	–	–	
	120–145	scherp	zand	–	2	–	bruin	–	–	vrij grof zand
	145–205	geleidelijk	zand	–	–	–	lichtgeelbruin	1	–	
	205–245	–	zand	–	–	–	geelbruin	2	–	
10	0–35	scherp	zand	3	–	–	donkerbruin	–	–	op 35 cm vuursteen
	35–75	geleidelijk	zand	1	–	–	bruin	–	–	
	75–100	vaag	zand	–	–	–	geelbruin	–	–	
	100–170	geleidelijk	zand	–	–	–	lichtgeelbruin	–	–	
	170–185	geleidelijk	zand	–	–	–	bruin	–	–	
	185–250	–	zand	–	1	–	bruingeel	2	–	
11	0–30	geleidelijk	zand	3	–	–	donkerbruin	–	–	
	30–70	vaag	zand	–	–	–	bruin	–	–	
	70–110	geleidelijk	zand	–	–	–	lichtbruin	–	–	
	110–125	scherp	zand	–	–	–	bruingrijs	–	–	
	125–150	scherp	zand	–	–	–	geelbruin	–	–	
	150–160	scherp	zand	–	–	–	roodbruin	2	–	
	160–200	geleidelijk	zand	–	–	–	geel	–	–	
	200–220	geleidelijk	zand	–	–	–	geelbruin	1	–	
	220–260	–	zand	–	3	–	lichtbruin	1	–	matig grof zand
12	0–20	scherp	zand	2	–	–	donkerbruin	–	–	

nr	diepte tov maaiveld	aard grens	lithologie	humus	grind	plant- resten	kleur	IJzer	houts- kool	opmerking
	20–75	geleidelijk	zand	–	–	–	geel	–	–	op 70 cm ijzerconcretie
	75–90	geleidelijk	zand	1	–	–	bruin	–	–	
	90–165	geleidelijk	zand	–	2	–	bruin	–	–	fijn grind
	165–265	geleidelijk	zand	–	–	–	roodbruin	3	–	
	165–305	–	zand	–	–	–	lichtbruin	–	–	
13	0–40	geleidelijk	zand	3	–	–	donkergrijsbruin	–	–	
	40–85	geleidelijk	zand	1	–	–	donkerbruin	–	–	
	85–150	geleidelijk	zand	–	–	–	bruin	–	–	
	150–240	–	zand	–	–	–	lichtbruingeel	–	–	
14	0–40	geleidelijk	zand	3	–	–	donkergrijsbruin	–	–	
	40–80	geleidelijk	zand	1	–	–	donkerbruin	–	–	
	80–125	geleidelijk	zand	–	–	–	bruin	–	–	
	125–230	–	zand	–	1	–	geel	–	–	
15	0–50	geleidelijk	zand	3	–	–	donkergrijsbruin	–	–	
	50–80	geleidelijk	zand	1	–	–	donkerbruin	–	–	
	80–150	vaag	zand	–	–	–	bruin	–	–	
	150–250	–	zand	–	1	–	geelbruin	–	–	
16	0–40	geleidelijk	zand	3	–	–	donkergrijsbruin	–	–	
	40–70	geleidelijk	zand	1	–	–	donkerbruin	–	–	
	70–115	geleidelijk	zand	–	–	–	bruin	–	–	
	115–150	geleidelijk	zand	–	–	–	roodbruin	–	–	
	150–175	geleidelijk	zand	–	–	–	geel	–	–	
	175–195	geleidelijk	zand	–	3	–	bruin	–	–	
	195–220	scherp	zand	–	–	–	bruinrood	2	–	matig grof zand
	220–250	–	zand	–	–	–	geelbruin	–	–	
17	0–45	geleidelijk	zand	3	–	–	donkergrijsbruin	–	–	
	45–75	geleidelijk	zand	1	–	–	donkerbruin	–	–	
	75–115	geleidelijk	zand	–	–	–	bruin	–	–	
	115–155	geleidelijk	zand	–	–	–	roodbruin	2	–	
	155–180	geleidelijk	zand	–	–	–	lichtbruin	–	–	
	180–215	geleidelijk	zand	–	–	–	geel	–	–	
	215–230	–	zand	–	–	–	bruinrood	3	–	

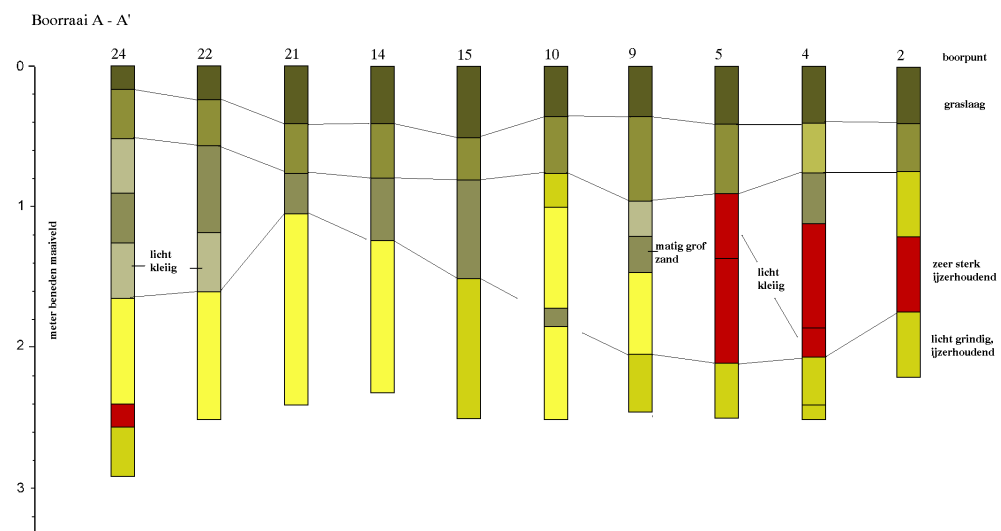
nr	diepte tov maaiveld	aard grens	lithologie	humus	grind	plant- resten	kleur	IJzer	houts- kool	opmerking
18	0-45	geleidelijk	zand	3	–	–	donkergrijsbruin	–	–	
	45-80	geleidelijk	zand	1	–	–	donkerbruin	–	–	
	80-145	vaag	zand	–	–	–	bruin	–	–	
	145-190	geleidelijk	zand	–	–	–	lichtbruin	–	–	
	190-210	geleidelijk	zand	–	–	–	roodbruin	2	–	
	210-240	–	zand	–	–	–	bruin	1	–	
19	0-45	geleidelijk	zand	3	–	–	donkergrijsbruin	–	–	
	45-80	geleidelijk	zand	1	–	–	donkerbruin	–	–	
	80-115	geleidelijk	zand	–	–	–	bruin	–	–	
	115-160	vaag	zand	–	–	–	lichtbruin	–	–	
	160-190	vaag	zand+klei 1	–	–	–	lichtgrijsbruin	–	–	
	190-230	–	zand	–	–	–	lichtbruingeel	–	–	
20	0-40	geleidelijk	zand	3	–	–	donkergrijsbruin	–	–	
	40-80	geleidelijk	zand	1	–	–	donkerbruin	–	–	op 50 cm onverbrand aardewerk
	80-110	vaag	zand	–	–	–	bruin	–	–	
	110-170	vaag	zand	–	–	–	lichtbruin	–	–	
	170-230	–	zand	–	–	–	lichtgeelbruin	–	–	matig grof zand
21	0-40	geleidelijk	zand	3	–	–	donkergrijsbruin	–	–	
	40-75	geleidelijk	zand	1	–	–	donkerbruin	–	–	
	75-105	vaag	zand	–	–	–	bruin	–	–	
	105-240	–	zand	–	–	–	lichtbruin	2	–	gevekt
22	0-25	geleidelijk	zand	3	–	–	donkergrijsbruin	–	–	
	25-55	geleidelijk	zand	1	–	–	donkerbruin	–	–	
	55-115	geleidelijk	zand	–	–	–	bruin	–	–	
	115-160	geleidelijk	zand+klei 1	–	–	–	grijsbruin	–	–	
	160-250	–	zand	–	–	–	lichtgeelgrijs	–	–	matig grof zand
23	0-40	geleidelijk	zand	3	–	–	donkergrijsbruin	–	–	
	40-65	geleidelijk	zand	1	–	–	donkerbruin	–	–	
	65-110	vaag	zand	–	–	–	bruin	–	–	
	110-190	vaag	zand	–	–	–	lichtbruin	–	–	
	190-230	–	zand	–	–	–	geelbruin	–	–	

nr	diepte tov maaiveld	aard grens	lithologie	humus	grind	plant- resten	kleur	IJzer	houts- kool	opmerking
24	0–15	geleidelijk	zand	3	–	–	donkergrijsbruin	–	–	
	15–50	vaag	zand	–	–	–	bruin	–	–	
	50–90	vaag	zand+klei 1	–	–	–	grijsbruin	–	–	
	90–125	vaag	zand	–	–	–	bruin	–	–	
	125–165	geleidelijk	zand	–	–	–	lichtbruin	–	–	
	165–240	scherp	zand	–	–	–	lichtgeelbruin	–	–	
	240–255	geleidelijk	zand	–	–	–	donkerbruinrood	3	–	
	255–290	–	zand	–	–	–	geelbruin	–	–	
25	0–45	geleidelijk	zand	3	1	–	donkergrijsbruin	–	–	
	45–65	vaag	zand	–	–	–	bruin	–	–	fijn zand
	65–90	geleidelijk	zand+klei 1	–	–	–	bruin	–	–	
	90–125	vaag	zand	–	–	–	roodbruin	2	–	
	125–155	vaag	zand	–	–	–	bruin	–	–	
	155–250	–	zand	–	–	–	lichtbruin	–	–	
30	0–15	geleidelijk	klei+gravel	–	–	–	rood	–	–	tenniscourt
	15–64	geleidelijk	zand	–	–	–	grijsbruin	–	–	met puin
	64–100	scherp	zand	3	–	–	donkergrijsbruin	–	–	met puin en humusvlekken
	100–130	vaag	zand	–	–	–	bruin	–	–	
	130–250	–	zand	–	–	–	lichtbruin	–	–	
31	0–15	scherp	klei+gravel	–	–	–	rood	–	–	
	15–60	scherp	zand	–	–	–	lichtgrijsgeel	–	–	
	60–90	geleidelijk	zand	3	–	–	donkergrijs	–	–	
	90–160	geleidelijk	zand	–	–	–	grijsbruin	–	–	
	160–210	–	zand	–	–	–	bruin	–	–	
32	0–15	scherp	klei+gravel	–	–	–	rood	–	–	
	15–55	geleidelijk	zand	–	–	–	bruingrijs	–	–	
	55–90	geleidelijk	zand	–	–	–	donkergrijs	–	–	
	90–180	–	zand	–	1	–	bruin	–	–	
33	0–15	scherp	klei+gravel	–	–	–	rood	–	–	
	15–70	geleidelijk	zand	–	4	–	lichtbruin	–	–	
	70–95	geleidelijk	zand	2	1	–	donkerbruingrijs	–	–	grote kiezel

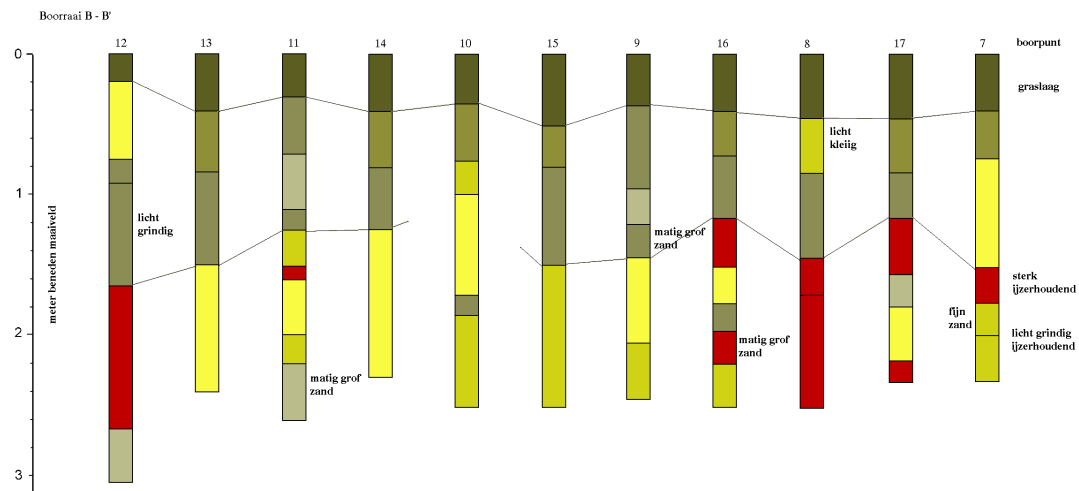
nr	diepte tov maaiveld	aard grens	lithologie	humus	grind	plant- resten	kleur	IJzer	houts- kool	opmerking
	95–120	geleidelijk	zand	–	–	–	groenbruin	–	–	
	120–175	geleidelijk	zand	–	–	–	bruin	–	–	
	175–200	geleidelijk	zand	–	–	–	lichtbruin	–	–	
	200–240	–	zand	–	–	–	geelbruin	–	–	

Bijlage 2 Boorraaien

Geïnterpoleerd boorprofiel van raai A–A' (kleur bij benadering). Zie voor beschrijving bijlage 1. Tekening: H. Buitenhuis.

Geïnterpoleerd boorprofiel van raai B–B’ (kleur bij benadering). Zie voor beschrijving bijlage 1. Tekening: H. Buitenhuis.

Geïnterpoleerd boorprofiel van raai C–C’ (kleur bij benadering). Zie voor beschrijving bijlage 1. Tekening: H. Buitenhuis.

